

УДК 08: 37.014

О-64

О-64 Організація безпечного освітнього середовища – виклик сучасності: перспективи та рішення (м. Тернопіль, Україна, 03 березня 2023 року). Науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти / Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, Т. В. Магера, Ф. І. Полянський, Н. Б. Стрийвус, Г. І. Герасимчук. Тернопіль: ТОКІШПО, 2023. 416 с.

У збірнику публікуються наукові статті, тези доповідей та інші матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Організація безпечного освітнього середовища – виклик сучасності: перспективи та рішення», проведеної на базі Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти 03 березня 2023 р.

Усі матеріали збірника подаються в редакції авторів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших даних несуть автори.

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти

(протокол № 1 від 27.02. 2023 р.)

УДК 08: 37.014

©Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти, 2023

ТЕРНОПЛЬСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

НАУКОВИЙ, МЕТОДИЧНИЙ, ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗБІРНИК

**НАУКОВІ СТАТТІ, ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ ТА ІНШІ МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

***ОРГАНІЗАЦІЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО
СЕРЕДОВИЩА – ВИКЛИК СУЧАСНОСТІ:
ПЕРСПЕКТИВИ ТА РІШЕННЯ***

03 березня 2023 року

З М І С Т

<i>Петровський О. М.</i> Організація освітньої діяльності ТОКІППО в умовах правового режиму воєнного стану.....	с. 11
<i>Абрамович Т. В.</i> Формування підтримувального середовища закладу освіти	с. 23
<i>Альтгайм Л. Б.</i> Роль екскурсійних послуг та туристично-краєзнавчих досліджень у практичній реалізації національно-патріотичного виховання молодого покоління	с. 27
<i>Астахова М. С.</i> Система створення безпечного освітнього середовища: від теорії до практичної реалізації.....	с. 32
<i>Бабійчук Т. В.</i> Створення безпечного освітнього середовища на заняттях літератури (робота над романом «Клуб «Старий Пегас»» Володимира Даниленка).....	с. 38
<i>Бабовал Н. Р., Бабовал Д. С.</i> Нові реалії функціонування системи освіти України в умовах війни.....	с. 44
<i>Байдик В. В.</i> Шкільне онлайн-цькування під час війни.....	с. 48
<i>Барліт О. О.</i> Необхідність впровадження в закладах освіти політики нульової терпимості до дискримінації за будь-якими ознаками.....	с. 52
<i>Барліт О. О.</i> Проблема булінгу та мобінгу як основна перешкода у розвитку безпечного освітнього середовища закладу освіти.....	с. 56
<i>Бачинська Н. Я.</i> Відновлення роботи закладу дошкільної освіти: виклики в умовах війни та післявоєнний час.....	с. 59
<i>Березюк Н. Р.</i> Безпечне освітнє середовище в реаліях сьогодення: психологічний, екологічний, інформаційний аспекти.....	с. 63
<i>Борак І. В.</i> Освіта України в умовах воєнного стану: основні тенденції й особливості організації навчання фахових молодших бакалаврів.....	с. 67

<i>Булайтіс А. В., Оніщенко Н. В.</i> Щодо питання психологічної вартості діяльності фахівців піротехнічних підрозділів ДСНС.....	c. 72
<i>Бушуєва Т. В.</i> Діагностика психологічної безпеки освітньо-наукового середовища в закладі вищої освіти.....	c. 74
<i>Васюк Л. С.</i> Методологічні підходи до формування інклюзивної культури здобувачів освіти.....	c. 79
<i>Вдовіна О. О.</i> Психологічна безпека освітнього середовища.....	c. 82
<i>Вінник Н. Д., Галушка В. В.</i> Духовні копінг-ресурси як основа копінг-поведінки особистості.....	c. 86
<i>Власова В. С., Комих Н. Г.</i> Виклики навчання в умовах війни.....	c. 90
<i>Водолазська Т. В.</i> Моделювання безпечного освітнього середовища.....	c. 93
<i>Воляннюк Б. О.</i> Військово-патріотичне виховання крізь призму війни....	c. 97
<i>Гаврищак Г. Р., Сопіга В. Б.</i> Особливості формування компетентностей майбутніх фахівців технологічної освіти в умовах воєнного стану.....	c. 102
<i>Галатюк М. Ю.</i> Інтеграція спортивної культури у систему фізичного виховання студентської молоді.....	c. 105
<i>Галятовська А. В., Василюк Т. Г.</i> Національно-патріотична компетентність: аналіз дефініції.....	c. 109
<i>Гладун В. В.</i> Цифрова безпека здобувачів освіти засобами гейміфікації..	c. 112
<i>Глядик М. Б.</i> Проблема соціалізації дитини з ООП в умовах воєнного стану.....	c. 117
<i>Городецька О. В.</i> Інформаційна безпека здобувачів освіти.....	c. 120
<i>Гребенюк А. В., Гребенюк М. П.</i> Псевдонаука в освітньому середовищі: підходи до виявлення та протидії.....	c. 126

<i>Груць Г. М.</i> Булінг як ризик психологічної безпеки освітнього середовища.....	c. 130
<i>Гургула Т. В.</i> Безпечне освітнє середовище для дітей з ООП в умовах воєнного стану.....	c. 134
<i>Єсінова О. О., Семенов М. В.</i> Застосування дорожніх карт у навчальній діяльності.....	c. 138
<i>Жизномірська О. Я.</i> Психологічна безпека освітнього середовища – запорука успіху сучасних учнів.....	c. 141
<i>Загнибіда Н. М.</i> Професійний розвиток педагогічних працівників освітніх закладів громади в умовах викликів воєнного стану.....	c. 145
<i>Загурська С. М., Толочко Т. М.</i> Психологічна допомога під час війни....	c. 151
<i>Зубаль І. М.</i> Використання інноваційних технологій в рамках наступності між дошкільною та початковою ланками освіти.....	c. 155
<i>Іванов К. О., Отравенко О. В.</i> Нові види рухової активності як засоби розвитку учнів 7-9 класів у здоров'язберезувальному середовищі.....	c. 158
<i>Кавецький В. Є.</i> Формування готовності педагогів до психолого-соціальної самопідтримки та підтримки учасників освітнього процесу в кризових ситуаціях.....	c. 163
<i>Келембет Л. І., Фляк О. О., Риндич О. М.</i> Концептуально-методичні засади національно-патріотичного виховання в умовах безпечного освітнього середовища.....	c. 169
<i>Кечик О. О.</i> Нова українська школа – простір культури демократії.....	c. 174
<i>Кінах Н. В.</i> Організація безпечного освітнього середовища вчителя Нової української школи.....	c. 177
<i>Книш І. В.</i> Новітні освітні практики: безпечне освітнє середовище.....	c. 181
<i>Колодійчук О. Я.</i> Особливості організації діяльності здобувачів освіти	

відповідно до запитів суспільства під час воєнного стану.....	с. 186
Кондирсва М. М. Інноваційні технології навчання української мови та літератури в закладах загальної середньої освіти.....	с. 188
Коненко Л. Б., Іваночко О. В. Практики направлені на зниження тривожності та стресу педагогів, дітей і батьків у період воєнного часу...	с. 191
Корольов А. І. Ризик як загальна категорія формування безпечного середовища.....	с. 199
Коротюк З. М. Психологічна безпека учасників освітнього процесу.....	с. 205
Кравцова І. В. Особливості географічної освіти в умовах війни: безпечне середовище та якісна освіта.....	с. 210
Кузнєцова Т. В. Роль університетського 3D-VR-грінкубатора у практикоорієнтованому освітньому середовищі з підготовки менеджерів зовнішньоекономічної діяльності.....	с. 215
Кукало С. В. Психологія конфліктів: конфлікти в умовах освітнього середовища.....	с. 220
Лебедик Л. В. Розвиток особистості педагогічного працівника закладу позашкільної освіти у безпечному освітньому середовищі.....	с. 225
Лиса О. М. Від компетентності викладача природничо-наукових дисциплін до компетентності здобувача.....	с. 230
Лиштван А. С., Харламова Л. Д. Інформаційна безпека здобувачів фахової передвищої освіти.....	с. 234
Лончак О. А. Безпечне освітнє середовище: шляхи створення і функціонування.....	с. 240
Магера Т. В. Національно-патріотичне виховання як компонент безпеки в умовах сьогодення.....	с. 245
Марфут Л. М. Роль сім'ї у формуванні мовної культури дітей.....	с. 248

<i>Мигорович Л. А.</i> Інформаційна безпека – складова безпеки освітнього середовища (з досвіду роботи Кременецької загальноосвітньої школи I-III ступенів № 4).....	c. 252
<i>Новак Х. П., Сеньовська Н. Л.</i> Дистанційне навчання в мирний і воєнний час.....	c. 256
<i>Носко О. О.</i> Впровадження проєкту «Клас безпеки»: від теорії до практики.....	c. 260
<i>Огірко О. В., Огірко М. О.</i> Духовно-моральні засади екологічно безпечного освітнього середовища.....	c. 264
<i>Оксенюк І. Л.</i> Управління інформаційною безпекою хмарної інфраструктури.....	c. 270
<i>Олексюк О. Р.</i> Цифрове освітнє середовище як засіб організації освітнього процесу.....	c. 275
<i>Плазовська Л. В.</i> Аспект комунікації у створенні і підтримці екологічно безпечного мистецького освітнього середовища.....	c. 279
<i>Подліняєва О. О.</i> Цифровий етикет.....	c. 283
<i>Поліщук Н. А., Хомяк Н. В.</i> Педагогічні умови формування безпечного освітнього середовища ЗЗСО.....	c. 287
<i>Пометун О. І.</i> Ефективне функціонування освітнього середовища в умовах дистанційного навчання – шлях запобігти освітніх втрат.....	c. 294
<i>Радецька І. В.</i> Небезпечне спілкування дітей онлайн: ризики та механізми звернення про захист й допомогу.....	c. 298
<i>Ремех Т. О.</i> Роль позитивної взаємодії вчителів і учнів у створенні безпечного освітнього середовища школи.....	c. 303
<i>Рубльова Н. О.</i> Виклики цифровізації: інформаційна безпека як запорука створення безпечного інформаційно-освітнього середовища закладів післядипломної педагогічної освіти (ППО).....	c. 306

Сеньовська Н. Л., Нестайко І. М. Створення сучасного героїчного епосу як спосіб допомогти учням пережити травму війни.....	c. 311
Слижук О. А. Застосування технологій змішаного навчання на уроках української літератури в 5-6 класах в умовах воєнного стану.....	c. 316
Слободянюк Т. Б. Рекомендаційна аналітика психологічної безпеки освітнього середовища в мистецькій освіті.....	c. 320
Собко Л. В. Ключові аспекти національно-патріотичного виховання в сучасних умовах закладу освіти.....	c. 325
Сорока Т. П., Соколов Ю. В. Роль сучасних інформаційних технологій у створенні безпечного освітнього середовища для підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти.....	c. 328
Сосновенко Н. В., Горленко В. М. Психологічно безпечне освітнє середовище ЗЗСО.....	c. 332
Степаненко І. І. Інклюзивна освіта – особлива галузь педагогічного знання.....	c. 336
Стрельников В. Ю. Складники оцінювання якості безпечного освітнього середовища закладу неперервної освіти.....	c. 340
Стрийвус Н. Б., Герасимчук Г. І. Безпечне освітнє середовище як необхідна умова навчально-виховного процесу.....	c. 345
Терещук І. В., Сеньовська Н. Л. Національно-патріотичне виховання: формування патріота в умовах українських реалій.....	c. 351
Ткачишина О. Р. Медіаграмотність як основа психологічної безпеки особистості у сучасному інформаційному середовищі.....	c. 355
Успенська В. М. Підготовка педагогів у післядипломній освіті до створення безпечного і здорового освітнього середовища.....	c. 360
Федотова О. О. Історичний підхід у навчальному процесі Маріупольського державного університету як засіб національно-	

патріотичного виховання студентської молоді.....	с. 365
Федунь М. Р. Безпекова парадигма у посланнях митрополита Андрея Шептицького як застереження для майбутніх поколінь.....	с. 370
Харламов М. І. Виховання національно-патріотичних цінностей у Національному університеті цивільного захисту України: ретроспектива та сьогодення.....	с. 374
Хорошев О. М. Деякі шляхи формування екологічно безпечного освітнього середовища на прикладі роботи Національного університету цивільного захисту України.....	с. 377
Целікова Ю. О. Успішна організація психологічної безпеки освітнього середовища в умовах війни.....	с. 382
Цибульська С. М. Безпечне середовище освітнього простору школи.....	с. 386
Шайнюк Ю. Ч. Про проведення національного мультипредметного тесту у 2022 році в умовах воєнного стану.....	с. 394
Шевчук І. П., Шевченко О. М. Соціально-психологічні чинники виникнення булінгу серед учнів молодших класів.....	с. 396
Шуляр В. І. Нооосвітній безпековий ландшафт МОППО як життєвий простір суб'єктів освіти.....	с. 401
Яцишин І. В. Особливості формування безпечного та здорового освітнього середовища у закладі освіти.....	с. 410

ситуаціях. Це допоможе учням розвинути навички критичного мислення та побачити конфлікт у ширшому історичному та політичному контексті. Також можна заохотити студентів до того, щоб власними зусиллями почати змінювати світ як в своїй країні, так і за кордоном; надати інформацію про те, де і як волонтерити, як відкрити проєкт збору коштів, як створити петицію тощо.

Таким чином, отримання доступу до освіти, і власне, відчуття психологічної безпеки, має вирішальне значення для забезпечення безперервності життя та руху вперед. Втілення ідей гуманізму у навчально-виховний процес [3], а саме готовність до співпраці, свобода та незалежність особистості, дотримання прав, стимулювання розвитку студентів, формування світогляду, і врешті решт психологічно безпечне середовище здатні полегшити та покращити стан речей в освітній галузі в умовах військового часу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Teachers can offer a safe space for students to talk about the war in Ukraine and help them take action. The Conversation. Published: March 6, 2022 URL: <https://theconversation.com/teachers-can-offer-a-safe-space-for-students-to-talk-about-the-war-in-ukraine-and-help-them-take-action-178406>
2. Rochelle L. Frounfelker, Nargis Islam, Joseph Falcone, Jordan Farrar, Chekufa Ra, Cara M. Antonaccio, Ng. Living through war: mental health of children and youth in conflict affected areas. *International Review of the Red Cross* (2019), 101 (911), 481–506. Children and war doi:10.1017/S181638312000017X
3. Литвиненко І., Богдан Л. Психологічна діагностика безпеки освітнього середовища навчального закладу психологічний вісник № 1 (20), листопад 2020. DOI10.33310/2078-2128-2020-20-1

УДК 373.091.217:[614.8+364.658]

Цибульська Світлана Михайлівна,
кандидат педагогічних наук, старший
викладач кафедри дошкільної та
початкової освіти ІПО Київського
університету імені Бориса Грінченка,
м. Київ

БЕЗПЕЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ШКОЛИ

Анотація. У статті розглянуто шляхи створення безпечного освітнього середовища; охарактеризовано інструменти, які вчитель може використати для

створення передбачуваності та стабільності освітнього простору; описано практики підтримки благополуччя дітей у початковій школі.

Ключові слова: безпечне середовище, безпечний простір закладу освіти, життєстійкість, психосоціальна підтримка, благополуччя, здоров'язбережувальна компетентність.

Перед сучасною освітою стоїть надзвичайно важливе завдання, яке полягає у створенні безпечного освітнього середовища, де індивідуальність, що формується, отримує фізичну, емоційну, соціально-психологічну, моральну підтримку, формує навички здорового способу життя, вчиться пом'якшувати негативний вплив як внутрішніх, так і зовнішніх чинників. Повноцінно навчатися, активно працювати, проявляти здібності, розкривати таланти, здійснювати особистісну реалізацію, торуючи свій шлях у непростих умовах суспільного буття, може тільки здорова дитина. Отже, першочерговим завданням закладів освіти є не тільки створення належних умов для отримання дітьми академічних знань, але й навчання зберігати та зміцнювати своє здоров'я.

У важкі часи воєнної агресії збереження життя і здоров'я дітей є пріоритетним завданням національної безпеки, оскільки становить найбільший скарб і надбання нашої держави, є вагомим чинником її сталого розвитку та гарантом щасливого майбутнього.

Багатогранна тема збереження життя і здоров'я молодого покоління знайшла своє відображення у працях вітчизняних науковців. Провідні вчені Ю. Багно, Т. Бережна, В. Білик, В. Ковалько, Т. Осадченко займалися вивченням застосування та впливу технологій збереження здоров'я на учнів. Соціальні аспекти здоров'я досліджували Л. Бойко, Є. Неведомська, Ю. Науменко. Особливості створення освітнього середовища у закладах освіти проаналізували П. Матвієнко, В. Моляко, В. Морозова, С. Крамаренко, О. Єльченко, А. Ляшенко, В. Ільченко. Ми зауважити, що увага науковців здебільшого була прикута до проблем зміцнення здоров'я школярів, окреслювалися шляхи досягнення позитивного результату, але питання створення безпечного середовища досліджено недостатньо.

Виникає необхідність визначити особливості створення захищеного середовища у освітньому просторі закладу освіти, безпечного для збереження здоров'я та психоемоційного стану дитини.

У 2017 році Міністерством освіти і науки України спільно з Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ) була розроблена Концепція «Безпечна школа». На думку її авторів, саме школа повинна стати осередком, де дитина отримає комплексну підтримку і допомогу у складних життєвих ситуаціях, що сприятиме відновленню життєстійкості усіх учасників освітнього процесу.

«Безпечний простір у закладі освіти – це умови праці та навчання, за яких:

- усіх учасників освітнього процесу поважають та захищають;
- налагоджена система взаємопідтримки, стосунки будуються на основі турботи, чуйності, рівності;
- відсутня дискримінація за статтю, віком, національністю, віросповіданням, соціальним становищем тощо;
- унеможливлені будь-які прояви насильства через забезпечення ресурсів для його запобігання;
- дотримані правила і норми соціальної, психологічної, інформаційної та фізичної безпеки» [4, с. 13].

«Важливою у цих процесах є роль учителів і керівників шкіл, які покликані перетворити сучасну школу на школу, дружню до дитини, створити середовище партнерства між учнем, вчителем та батьками, де учень матиме всі можливості для всебічного розвитку його потенціалу»[5, с. 6].

Які системні кроки необхідно здійснити закладу, щоб відповідати вимогам школи безпечної для дітей? Окреслимо найважливіші:

- забезпечити матеріально-технічну базу для функціонування безпечної та підтримуючої освіти;
- сприяти створенню захищеного середовища для навчання;
- ознайомити освітян з особливостями надання психологічної допомоги дітям та підтримки їхнього психосоціального благополуччя;

- надати допомогу дітям, які переживають психічні, психосоціальні труднощі та перебувають у складних життєвих ситуаціях;

- формувати здоров'язбережувальну компетентність у всіх учасників освітнього процесу.

Як ми уже зазначали, основна відповідальність за формування безпечного середовища у закладі освіти та надання психосоціальної підтримки учасникам освітнього процесу лягає на плечі педагогічного колективу. Вчителям, психологам, соціальним педагогам необхідно спрямувати свій потенціал на отримання знань щодо формування стресостійкості до різних факторів впливу, опанувати вміння швидко відновлювати свій ресурсний стан та приводити в емоційно-психологічну норму учнів, а у довгостроковій перспективі – вчитися і вчити інших зберігати власну міць, розвивати внутрішні резерви життєстійкості за будь-яких умов.

Під життєстійкістю слід розуміти здатність витримувати напругу, спричинену як зовнішніми, так і внутрішніми факторами, вміння долати перешкоди та адаптуватися до викликів життя. Поняття життєстійкість тісно пов'язане з поняттям благополуччя, яке «вказує на стан, що характеризується задоволенням біологічних, матеріальних, соціальних, духовних, культурних, ментальних та емоційних потреб, що дозволяє людині добре почуватися і функціонувати»[5, с. 14].

Психосоціальна підтримка полягає у проведенні превентивних заходів, що допомагають дитині чи дорослому повернути стан благополуччя, який визначається як «життя в достатку й спокої; добробут, щастя»[6, с. 193].

В освітньому середовищі до таких дій відносять підтримуючу взаємодію педагогів та школярів. Оскільки в умовах війни страждає соціальна адаптивність дітей, розвивається невпевненість, замкнутість, що призводить до обмеження комунікації, тому приязне спілкування з учителем та однокласниками, ігрові активності допомагають школярам відновити почуття благополуччя, дозволяють вільно виражати свої емоції, відволікають від страшної реальності та повертають до відчуття спокою і повсякдення. Прояви

турботи, піклування і поваги з боку вчителя до учнів дають хороший приклад для наслідування. А також допомагають подолати один із наслідків стресу – втрату довіри. В оточенні доброти, співчуття, сердечності знову народжується довіра маленької дитини до дорослого, до світу, до життя.

Ми переконані, що для здорового розвитку і зростання дітей необхідні два визначальні фактори – передбачуваність і структурованість освітнього простору. Досягнути їх можна завдяки використанню наступних інструментів:

- адаптований розклад занять;
- ранкові рутини;
- встановлення правил класу;
- підтримка позитивного виховання;
- навчання через ігрові активності.

В умовах загальної нестабільності через сталий адаптований розклад дитина отримує можливість керувати частиною свого життя, може планувати подальші дії, а відтак почуватися впевнено та комфортно. Відчуття стабільності, буденності, викликають рутини – передбачувані щоденні дії, активні та значущі для молодших школярів. Плануючи ранкову зустріч, вчитель повинен врахувати досвід дітей, передбачити ігрову діяльність. Адже рутини допомагають не тільки ментально включитися у навчальний процес, але й дозволяють отримувати радість від щоденної взаємодії.

Правила класу – це маленька «угода», яку діти укладають разом з учителем, певні домовленості, що регламентують норми поведінки. Їх створення викликає у дітей усвідомлення структурованості освітнього простору, спонукає до відповідальності та контролю за особистою поведінкою. Учителю необхідно проговорити, якими будуть реакції за порушення правил. Їх теж ухвалюють спільно усім класом. Колегіальний підхід до прийняття рішень дозволяє дітям більш свідомо дотримуватися порядку та уникати конфліктів. Оскільки ці правила відповідають потребам дітей, з'являється відповідальність за їх виконання і усвідомлення справедливості, що панує у класі.

Багаторічний практичний досвід дозволяє стверджувати, що дітям важко говорити про свої переживання, особливо негативні, через неусвідомленість багатьох психічних процесів, нездатність відслідковувати свій стан, малий словниковий запас. Тому ми рекомендуємо знімати фізичну, ментальну чи емоційну напругу та пропрацювати стресові стани, використовуючи активні, діяльнісні методи, що сприятимуть фізичній, моральній, психічній стабілізації дітей: руханки, вправи дихальної гімнастики, офтальмологічні тренажери, вправи на заземлення, на концентрацію уваги на своєму тілі, вправи на відновлення тощо; «впровадження та активне використання сучасних педагогічних методів, що ґрунтуються на активній участі й співпраці учнів і педагогів (використання методу «рівний – рівному»; проведення уроків-тренінгів; розгляд та аналіз конкретних життєвих ситуацій; розігрування рольових ігор, інсценізацій; створення та презентація учнівських проєктів різного типу тощо» [7, с. 65].

Найлегший спосіб «пропрацювати» стресову чи травмуючу ситуацію через гру, арт-техніки (малювання, казкотерапія, театралізація, експресивні форми мистецтва: спів, музика, танці), заняття пісочної терапії. Після кожного виду діяльності обов'язково має відбутися рефлексія: «Чи сподобалась гра (казка, мелодія, танець)?», «Що було цікавим? А що не сподобалось?», «Як ви себе відчуваєте зараз?».

Якщо котрась дитина хоче усамітнитися, можна обладнати у класі «безпечне місце», де вона зможе відпочити на пуфі, чи посидіти у кріслі-мішку. У цій зоні вчитель може проводити індивідуальні бесіди з тими дітьми, яким потрібна особлива увага чи підтримка у певний момент. У такому куточку можна розмістити м'які іграшки, що теж стають дієвим психологічним та педагогічним інструментом. Пухнасті друзі допомагають дитині розповісти про свої переживання, спілкуючись від їх імені, з іграшкою можна поділитися своїми негараздами, страхами. Улюблені іграшки діти беруть із собою в укриття, рятуючи їх від небезпеки, заспокоюють і заспокоюються самі. Таким чином дитина перемикає увагу із себе на іграшку, глибше усвідомлює, що з

нею відбувається, легше переносить страждання та швидше зцілюється. Навіть у сховищі діти можуть легше долати психологічну напругу, перебуваючи під опікою ресурсного дорослого, алгоритм дій якого демонструє спокійну, зрівноважену поведінку та здатний вселити впевненість у дитину, що цей простір безпечний.

Дітям зазвичай притаманна більша психічна гнучкість та адаптивні можливості, ніж у дорослих, що дозволяє легше і швидше стабілізувати емоційний рівень. Але дуже важливо вчасно помітити ознаки та симптоми стресу у дітей, звернути увагу на зміни у їхній поведінці та надати комплексну психологічну допомогу. Для цього учителю треба заручитися підтримкою батьків, тісно співпрацювати з психологом та соціальним педагогом школи. А у разі потреби, коли дитина певний час перебуває у стресовому стані, має значні психологічні проблеми (тривоги, депресії, симптоми посттравматичних стресових розладів) необхідно звертатися за допомогою до професійних служб, щоб перенаправити дітей до турботливих рук фахівців: працівників ІРЦ, медичних закладів, психологічних служб місцевого рівня.

Отже, школа стає об'єднуючою ланкою у взаємодії між сім'єю та громадою у справі надання безперервної допомоги, підтримки і турботи про здоров'я учнів, перетворюючи освітнє середовище у безпечне та здоров'язбережувальне. Розширюється і сфера діяльності закладу: від надання інтелектуальних ресурсів, поглиблення соціальної взаємодії між учасниками освітнього процесу до забезпечення їхньої безпеки, сприяння підвищенню культури здоров'я, реабілітації та оздоровлення учнів, надання психосоціальної підтримки. «Таким чином школа відіграє роль каталізатора у створенні захисного середовища, знижуючи ризик заподіяння шкоди дітям, надаючи їм психосоціальну підтримку, яка сприяє життєстійкості» [3, с. 65].

У результаті проведення у закладі профілактичних та адаптивних заходів, ігрових активностей, занять із розвитку життєвих навичок та відновлення психоемоційної стійкості, застосування здоров'язбережувальних технологій у дітей формується здоров'язбережувальна компетентність.

За визначенням Л. Власенка, «здоров'язбережувальна компетентність – це готовність самостійно вирішувати завдання, пов'язані з підтримкою, зміцненням та збереженням здоров'я, як свого, так і оточуючих» [2, с. 22].

Це «суб'єктивна категорія, що передбачає свідоме прагнення особистості до здорового способу життя, наявність сукупності знань про здоров'я та чинники його збереження, сформованість здоров'язбережувальних життєвих навичок і здатність до їх адекватного використання у відповідних життєвих ситуаціях» [1, с. 102].

Практичні навички, знання, уміння - увесь досвід, який діти та педагоги отримують у школі безпеки, допомагає їм підтримувати здоров'я на належному рівні, долати складні проблеми, справлятися зі стресами та викликами, які являють життя.

Отже, освітня система України загалом і кожен заклад освіти зокрема в умовах збройного конфлікту, незважаючи на складні гуманітарні та соціальні проблеми, забезпечує доступ до освітніх послуг, ініціює програми для відновлення емоційної та психологічної витривалості дітей. Безпечне освітнє середовище з регламентованим та структурованим простором, підтримка від ресурсних дорослих, психотерапевтичні практики стають важливими чинниками індивідуальної життєстійкості дитини, запорукою її психологічного відновлення, що допоможе витримати стреси війни та дозволить впевнено рухатися до мирного життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрющенко Т. К. Теоретико-методичні засади формування здоров'язбережувальної компетентності в дітей дошкільного віку: дис...д-ра пед. наук: 13.00.08. Умань, 2015. С. 263 – 272.
2. Власенко Л. Організація здоров'язбережувального навчального процесу на уроках і в позаурочний час у початковій школі. Основи здоров'я. 2012. № 4. С. 21 – 24.
3. Каменщук Т. Д., Жук Т. В. Психологічне благополуччя учнів як основа освітнього процесу: з досвіду фінської асоціації психічного здоров'я. The process and dynamics of the scientific path: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the II International Scientific and Theoretical Conference (Vol. 2), September 17, 2021. Athens, Hellenic Republic: European Scientific Platform. S.65.
4. «Коли світ на межі змін: стратегії адаптації. Психологічна підтримка вчителів та дітей у часи війни». URL: <http://surl.li/eszlb> (дата звернення: 10.02.2023)

5. Підготовка вчителів до розвитку життєстійкості/стресостійкості у дітей в освітніх навчальних закладах : навч. метод. посіб. /Богданов С. О. та ін. ; заг. ред.: Чернобровкін В. М., Панок В. Г. Київ : Унів. видво ПУЛЬСАРИ, 2017. 208 с.

6. Словник української мови /за ред. Горещького П. Й. Київ: Наукова думка.1976. т.1, с. 799

7. Юхимчук Т. І. Використання технології розвитку креативного мислення на уроках «Основ здоров'я». Молодь, освіта, наука, культура і національна самосвідомість в умовах європейської інтеграції: зб. матеріалів. XVI Всеукр. наук.-практ. Конф. Київ, 25-26 квіт. 2013 р. К.: Вид-во Європейського університету, 2013. Т. 2. С. 65 – 68.

Шайнюк Юрій Чеславович,

заступник директора з питань моніторингу якості освіти та зовнішнього незалежного оцінювання Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти, м. Тернопіль

ПРО ПРОВЕДЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО МУЛЬТИПРЕДМЕТНОГО ТЕСТУ У 2022 РОЦІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Через воєнні дії в Україні, спричинені широкомасштабним вторгненням росії на територію України, що почалося 24 лютого 2022 року, Законом України «Про внесення змін до деяких законів України у сфері освіти» від 24 березня 2022 року № 2157-IX було скасовано проведення традиційних вступних випробувань до закладів вищої освіти, відповідно втратили чинність накази, що регламентували проведення зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти (далі – ЗНО), у поточному році. Замість ЗНО в надзвичайно стислі терміни було підготовлено й успішно проведено національний мультипредметний тест (далі – НМТ).

Через безпекові ризики НМТ не проводилося в АР Крим, Донецькій, Луганській і Херсонській областях та місті Севастополі. За кордоном тимчасово екзаменаційних центрів було утворено в 32 країнах Європи та Північної Америки.

У процесі підготовки до проведення НМТ було прийнято цілий ряд нормативних та розпорядчих документів, які регламентували питання безпеки учасників та персоналу тимчасових екзаменаційних центрів (далі – ТЕЦ).

Закони України: